

Nr 195.

Av herr **Rehn**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 18, med förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 18 till innevarande riksdag med förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning m. m. föreslås bland annat, att det hinder för ingående av nytt äktenskap, som för närvarande består däri, att avvitrning av boet efter förre maken ej ägt rum, skall avskaffas.

Såsom en följd härav föreslås tillika dels det tillägg till 11 kap. 2 § ärvdabalken att, därest efterlevande make, som med annan träffat förening att leva samman i bo oskifto, ingår nytt äktenskap, äger en var av sterbhusdelägarne erhålla skifte, oavsett vad de sig emellan överenskommit, dels ock följande stadgande uti 22 kap. 1 § ärvdabalken: Går den omyndiges fader eller moder i nytt äktenskap, och har ej bodelning skett efter tidigare giftet, drage förmyndaren därom försorg.

Ofta förekommer, när ett äktenskap blivit genom ena makens död upplöst och arvingar utgöras av barn, i synnerhet om dessa äro minderåriga, att den efterlevande maken överenskommer med barnen eller deras förmyndare att, utan hinder av nytt äktenskap, få innehava boet oskiftat tills vidare eller under viss tid, exempelvis tills barnen kunna försörja sig själva eller uppnått myndig ålder o. s. v. Ej sällan ingå sådana bestämmelser uti mellan makar upprättade testamenten och torde då ganska allmänt respekteras av vederbörande arvtagare, oaktat ett sådant förordnande kan anses i viss mån inkräkta på bröstarvinges laglott.

Genom de nu föreslagna bestämmelserna skulle sådana överenskommelser och förordnanden förlora sitt värde, så snart den efterlevande inginge nytt äktenskap och någon av dödsbodelägarne funne för gott att påyrka bodelning eller omyndig arvinge funnes, i vilket fall det ålåge förmyndaren såsom en skyldighet att draga försorg om att boet omedelbart skiftades. Uti lagberedningens motiv till dessa stadganden säges härom

följande — — — »Äro arvingarna omyndiga barn i tidigare giftet, lärer det dock för tillgodoseende av deras bästa vara av vikt att boet ej förbliver oskiftat under det nya äktenskapet. Därest avvitringshindret bortfaller, torde därför jämväl böra meddelas bestämmelser, som gå därpå ut att, om bodelning mellan efterlevande make och omyndiga barn ej redan före det nya giftermålet ägt rum, den ofördröjligen skall komma till stånd».

Vid granskning i lagrådet av ifrågavarande förslag har, beträffande sistnämnda paragraf, justitierådet friherre Leijonhufvud hemställt, att densamma måtte ur förslaget utgå, och till stöd härför anfört följande:

»Den i förevarande paragraf vidtagna ändringen står i samband med det tillägg till 11 kap. 2 § ärvdabalken, som förslaget innehåller. I båda fallen har avsetts att, då avvitrning efter avliden make icke vidare skulle vara förutsättning för den efterlevandes rätt att ingå nytt gifte, på annat sätt tillgodose kravet på ordnande av dennes och arvingarnas inbördes ekonomiska förhållanden, innan det nya äktenskapet kommer till stånd. I sådant hänseende har i sistnämnda lagrum en var av dem tillerkänts vitsord till skifte, även om förening att leva i bo oskiftat förut av dem träffats; i nu behandlade paragraf ålägges förmyndare för omyndig arvinge såsom en skyldighet att, i händelse den efterlevande maken gifter sig ånyo, draga försorg om bodelning.

Sist omnämnda föreskrift, som förmyndaren icke äger underlåta att efterkomma ens om säkerhet för den omyndiges andel i boet erbjudes, är måhända strängare än nödig omtanke om den omyndige påkallar. Bland olägenheterna av det nu gällande avvitringshindret torde kunna räknas, att understundom boets ställning med avseende å gäld och tillgångarnas beskaffenhet icke medgiver delning vid en viss tidpunkt utan avsevärda svårigheter och även stora förluster, under det att ett uppskov med skiftet skulle bereda tillfälle till en fördelaktig avveckling. Man lär ock kunna, utan att därmed få anses hava åsidosatt den omyndiges bästa, överlämna åt förmyndaren att med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet bedöma, huruvida bodelning bör genast äga rum eller myndlingens fördel bäst tillvaratages i annan ordning.»

Vad i sistberörda avseende sålunda framhållits synes mig vara av den betydelse, att det förtjänar tagas i allvarligt övervägande. Otvivelsaktigt lärer också den rätt att träffa bindande avtal om sammanlevnad i bo oskiftat, som för närvarande finnes och som jämväl lämnar förmyndaren fria händer att härutinnan handla på sätt han finner bäst förenligt med barnens intressen, i många fall även haft den goda verkan med sig,

att ehuru efterlevande make ingått nytt äktenskap, det gamla hemmet dock kunnat hållas ihop och barnen av förra giftet där kunnat erhålla nödig uppfostran. Utan en sådan rätt skulle för visso många barn till föräldrar i ringa ekonomiska omständigheter varit försatta i vida sämre belägenheter. Sedan det obetydliga arv de måhända kunnat erhålla efter ett eller annat år åtgått till deras uppfostran, skulle för dem ej återstått mycket annat än att antingen tagas om hand av den allmänna fattigvården eller, för så vitt de hunnit den ålder att det varit dem möjligt, själva skaffa sig uppehälle bäst de kunnat och därvid i tidiga år kommit under inflytelser, som haft mycket ogynnsamma, ja, mången gång ödesdigra följder för hela deras liv.

Detta behöver ej med nödvändighet bero på likgiltighet eller försummelse från föräldrarnas sida, utan kan ofta ha sin grund i själva bodelningen och vad därmed äger sammanhang. Skulder, för vilka boets egendom häftar och vilka under andra omständigheter kunnat få anstå en avsevärd tid framåt, uppsägas i många fall till betalning, så snart fråga uppstår om egendomens skiftande; svårigheten att under dylika förhållanden kunna på lämpligt sätt omplacera skulderna, förmyndarens skyldighet att avyttra sådan egendom som ej anses för den omyndige behöfelig samt andra hithörande orsaker bidra till att egendomen måste säljas, det gamla hemmet upplöses, och föräldrarna få betydligt svårare att kunna ägna barnen samma omsorg, som om familjen kunnat hålla tillsammans under någorlunda liknande förhållanden, som rådde innan dödsfallet inträffade och innan den efterlevande maken ingick nytt äktenskap. Dock ligger det ganska nära till hands att antaga, att medvetandet hos föräldrarna därom, att barnen fått ut sin rätt ur det lilla boet, icke kan vara ägnat att stärka deras plikt känsla för barnen utan snarare tvärtom.

Visserligen framstår det ur flera synpunkter såsom ett berättigat önskemål att, där så utan olägenhet kan ske, fullständig avvittring verkställes, innan nytt gifte ingås, och det lärer väl med största sannolikhet kunna antagas, att detta hädanefter som hittills i regel kommer att inträffa, men möjligheten för förmyndaren att, utan vidare risk, låta med boutredningen anstå, till dess han finner tiden härför lämplig, synes dock böra hållas öppen. Och man torde med lika god tillförsikt kunna i detta avseende, liksom i mångt annat som rör barnens välfärd, överlämna åt förmyndaren att handla efter omständigheterna på sätt han anser med sina myndlingars sanna väl förenligt.

På grund av vad sålunda anförts får jag vördsamt hemställa,

att den i Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning m. m. föreslagna ändrade lydelsen av 22 kap. 1 § ärvdabalken icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 20 februari 1915.

J. Rehn.
